

so dočakali! Res je, da niso pri nas razmere iste, toda vendar je treba pravočasno paziti, kaj se pripravlja. Da pa niso ti ljudje tako nepripravljeni in da uživajo tudi podporo važnih faktorjev, naj pričata dva citata iz že navedene številke „Pobede“. V uvodniku beremo: „Sretan Uskrs! ORganizovani JUGoslovenski NACIONALISTI!...“³ Uz Uskrs Hrista čekamo na Uskrsnuče naše organizacije. A ono je na vidiku!“, in v dopisu z Bleda: „Vsi četni komandirji bivšega triglavskega bataljona, vodniki, namestniki kakor tudi praporščaki, se pozivate, da se javite pisмено ali osebno podpisанemu.“⁴

Mislím, da oba citata dovoljno pričata o aktivnosti bivših orjunašev, ki smatrajo, da je prišel zdaj njihov čas. Naj nas ne moti njihova maloštevilnost, ne dejstvo, da njihova organizacija trenutno še ni oficiélno obnovljena. Fašizem je v zraku, ljudje so brez služb, lačni, siti obljub, razočarani nad vsemi dosedanjimi političnimi programi in strankami, in zato zmožni, da se oklenejo slehernega ekstrema. Naša dolžnost je, da tako gibanje pravočasno zavremo, da rešimo naš narod nesreče, ki mu grozi. Kajti fašizem pomeni povsod samo eno: usužnje-nje slehernega človeka in vojno nevarnost za vse narode. — v e k.

Naši obrazi

III.

Pogovarjal sem se s starim znanecem, približno tako starim, kakor moje zavedanje in spoznanje človeka okrog mene. Čuden mož, za me skoraj malo prečuden; najini pogovori so zmeraj kratki, pa vendar ostane po njih neka žalost v duši. Vrag vedi zakaj; morda zaradi občutka, da je modrejši od mene, morda pa moj duh še davno nima pubertete za seboj in me v tihem stresa groza, da je ta moj znanec morda le močnejši in odločnejši od katerekoli druge premišljujoče glave pri nas.

Najini pogovori so zmeraj kratki. Kot izobraženec zahaja vsak teden enkrat v kavarno. Zadnje čase poseda pri oknu, da vidi na cesto, ker v kavarni neki ni več pravih humorističnih listov, ki jih je poprej hodil prebirat. Sedem mu nasproti, z desnim koticom ust se mi nasmehne v pozdrav.

„No, kako je, kako?“

Pogleda me, potem se pa plašno ozre okrog sebe. „Bo že, bo že... malo teško živimo, saj pravim!“

„Križa je v deželi — stara pesem. Denarja ni, zaslužek majhen...“

„Dà, dà,“ prikima in streže z očmi po sosednjih mizah.

„Vse toži!“

Za hip se zdrzne, potem mu zleze glava med ramena. Oči strme mrtvo v mizo. Vidim, da mu ni prav, da sem glasno izrekel njegovo misel.

„Že, ne rečem — toda večkrat pretirano. Zraven pa se utegne zgoditi, da te kdo napak razume, ali ti pa nalašč nastavi past. Saj ne poznaš ljudi.“ Pomolčal je, potem so me pa skoraj žalostno pogledale njegove drobne oči. Glas mu je za spoznanje jačji: „Veš, sicer je pa danes večini ljudi poklic, da zabavljajo. In to ni lepo. Zares ne. Odurno je slišati, o jeznoritem značaju priča...“

„Ali si name nameril?“

³ Toraj vendarle še obstoja „Orjuna“, kljub temu, da je javno ni!

⁴ Ali se ne glasi to podobno pozivu hitlerjevcev?

Z roko je posegel po moji: „Jjomene, kam misliš! Prijatelj! Govorim iz mirnega opazovanja. Zraven imam ženo in otroka...“

„Brez skrbi! Saj nimam namena, da bi razburil ljudi s prevratnim govorom. Danes vsakdo premišljuje; skoraj vsakdo ima svoje poštene nazore, kako najti izhod, kaj vse to pomeni...“

Drobčkano se je nasmehnil in tisti trenutek sem čutil, da raste.

„V nazore se pa jaz prav nič ne spuščam. Čim ga imaš, jo že skupiš po glavi. Sploh so pa nazori čenče. Veter so, ki vrtinči prah. Ali ga je treba? Ali bi ne bilo bolje, če bi prah ne silil v oči, ampak bi ležal tam kamor spada?“

„Toda, ali ni razumljivo, da imajo ljudje v sebi voljo, da bi skupaj gradili, pomagali, delali...?“

„Kaj pa? Če se spomnim nazaj...“ Zopet je ošinil s pogledom okolico. „Pod Avstrijo se je živelo, že, in ni bilo vse rožnato. Pod Srbijo pa tudi živimo, zdaj bolje, zdaj malo slabše. Vsemu se privadiš.“

„Kdo pa govori o Avstriji in o Srbiji, pa o navadi! Saj ne gre zato. Dozoreli smo, pa moramo aktivno poseči v življenje. Z drugimi vred.“

Zmajal je z glavo in me motril z viška.

„Kdo je to mi?“

„No, vsak izmed nas. Ali če hočeš, Slovenci...“

„Joj, joj, v kaj še ti verjameš! No, kaj pa naj storimo? In kaj je tako silno važnega, kar čaka nas? — Meni se zdi, saj ne zameriš, tako govorjenje, kakor kašljanje. Krehaš, prhaš, da si ves rdeč — pa se ti je le majhna dlačica zataknila v grlu. Ni spodobno, gnati tak hrup! Sploh pa — ali ne skrbe drugi za nas? In — ali ni to popolnoma v redu? Kaj bi mi! Meni je zmeraj nekam nerodno, kadar slišim tako repenčenje — — — O kulturi se strašno pisari... Pošten sem, pa bi mi nikdar ne preneslo srce, da bi ljudi sleparil. Tako se mi vidi ta „bomo, moramo, pričnimo, živimo“ in tako dalje. Saj nas je premalo! Saj ne pomenimo nič v življenju sveta. To je vse domišljija, napuh, bi dejal. Prav grde lastnosti. Ljudje se na ta način odtujujejo spoštovanju! In dobro srce se kvari.“

„Nemara pa gledaš na te zadeve prehudo. Med živimi ljudmi živimo, pa moramo tudi mi nekako živeti...“

„Saj vem, kam meriš. Glej, jaz že dolgo ne prebiram nobenih časopisov več. Zato, ker ne maram, da bi mi mešali pamet. Ženo imam in otroka — svoj dom imamo, pa smo lepo zase. Po svetu pa kolovratijo norci in si izmišljajo danes to, jutri kaj drugega. Kaj mi mar, če so ob pamet! Zdi se mi, da drugače ne morejo do denarja. Jaz pa ne želim nikomur nič slabega, pa mislim, da tudi drugi meni ne. Š tem so zame opravljena vsa „vprašanja“. Če bi vsak lepo zase živel, pa bi ne bilo nobenih homatij. Čemu vtikati prste tja, kjer te ne peče? Tako pa slišiš zdaj to, zdaj ono in posledica je sovraštvo; nam je pa hudo. Nam bo zmeraj hudo, če se bomo gnali za posvetno domišljavostjo.“ —

Kadar se spomnim tega znanca, mi je zmeraj težko. In neprijetno tudi, ker sam ne vem, ali sem ga srečal na nekem določenem kraju, ali na raznih koncih, z različnimi obrazi, kakor bi bil kaplja grenkobe, ki je razpršena zastrepila cele množice naših ljudi. Vsekakor se pa dobro spominjam besed, ki sva jih govorila in že same besede ga dovolj natančno označujejo kot resničen pojav kjerkoli pri nas.

F e r d o K o z a k .